TÜRKİYE'DE BİR SAHA TÜRK DİL BİLİMCİSİ: YURİY İVANOVİÇ VASİLYEV "CARGISTAY"

M. Fatih Kirişçioğlu

Yuriy İvanoviç Vasilyev "Cargıstay" ülkemizde yakından tanınan ve Türkiye'de çalışan ilk Saha Türk bilim adamıdır. Ben kendisiyle 1992 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümüne misafir öğretim üyesi olarak geldiği zaman tanımıştım. Onun az Türkçesi ve benim az Sahacam vasıtasıyla anlaşıyorduk. Bu anlaşma oranımız üç yıl boyunca arttı. O Konya'ya, ben Ankara'ya geldikçe çalışıyorduk. Üzerinde en zorlandığımız metin de ***Er-Soğotoh Destanı*** oldu. Benimle, Gülsüm Killi'yle, Alâattin Karaca ile ortak tercümeler yaptı. Birlikte ***Sahaca-Türkçe, Türkçe-Sahaca Sözlüğü***'nü hazırlarken memleketine dönmek zorunda kaldı. Onun TDK'ye bıraktığı sözlüğü ben düzenledim ama sözlük ne yazık ki yarım basıldı. Onun telif ücretini de 1995 yılında gittiğim Yakutistan'da (Saha Yeri) vermek bana düştü. 1995'ten sonra Türkiye'de ve başka Türk bölgelerinde çeşitli vesilerle buluştuk. Aramızdaki ilişki bir abi kardeş ilişkisi gibiydi. En son buluşmamızda kendisine biraz fazla takılmıştım. "Benimle uğraşma, çok hastayım." demişti. Bu sözlerinden sonra ikimiz de hüzünlenmiştik. Yuriy, benden sonra Sahaca çalışan genç araştırmacılara da Yakutistan'da yardım etti. Orada bizim bir elçimiz gibiydi. Ben biraz da hayatı ve eserleri hakkında bilgi vermek istiyorum.

Hayatı

Yuriy, 27 Ağustos 1952'de, SSCB, Saha Muhtar Cumhuriyeti'nin Verhnevilyuysk şehrinde Üöhee Bülüü köyünde doğdu. Annesi – Sergeeva Varvara İvanovna, babası Vasilyev İvan Semenoviç, ağabeyi Vasilyev Pavel İvanoviç, ablası İvanova Mariya İvanovna, kardeşi Vasilyev Nikolay İvanoviç'tir. Köyde ilkokulu bitiren Yuriy 1969 yılında Üöhee Bülüü'deki İ. N. Barahov ortaokulunu bitiren Cargıstay, yükseköğretim için 1970 yılında Gorno-Altayskiy Devlet Pedagoji Enstitüsüne gitmiş ve bu okulu 1974 yılında bitirmiştir. Mecburi hizmetini de

1976 yılına kadar yine burada Kosh-Agachsky bölgesindeki Tobelerskaya ilköğretim okulunda öğretmen olarak çalışarak yapmıştır. Yuriy, 1976 yılında Novosibirsk'teki SSCB Bilimler Akademisi Sibirya Bölümü Tarih, Filoloji ve Felsefe Enstitüsünde araştırma görevlisi olarak çalışmaya ve tezini yazmaya başladı. 1981 yılında Kazak SSR Bilimler Akademisi Dil Bilim Enstitüsünde (Alma-Ata) «Способы выражения сравнения в якутском языке» "Yakutçadaki Karşılaştırma Anlatım Yöntemleri" konulu tezini savundu. Bu tezini 1986 yılında Novosibirsk'te yayımlamıştır. Aynı yıl eşi Zolotareva Nina Alekseevnaile evlendi. Bu evliliğinden oğlu Vasilyev İvan Yuriyeviç (1983) ve kızı Vasilyeva Ayina Yuriyevna (1986) oldu. 1989 yılına kadar Enstitüdeki ilmî çalışmalarını devam ettirdi. Yuriy, 1989- 1991 yılları arasında da Eğitim Bakanlığı Millî Okullar Yakut Şubesi Müdürü olarak çalışmıştır. Burada müdürken bilhassa Krasnoyarsk ve Habarovsk'ta yaşayan Sahaların ana dillerini ve kültürlerini öğrenmeleri için çalışmalar yapmıştır. Bilhassa Tuguro-Chumikansky bölgesindeki Neran okulunda, isteğe bağlı olarak Yakut dilinin özel bir lehçesini "Üt Sahalar" (Ud Yakuts) konuşan Sahaların ana dilleriyle eğitim yapmaları hususunda çok gayret göstermiştir.

Araştırmacı 1991- 1992 yıllarında önce kıdemli öğretim görevlisi sonra yardımcı doçent ünvanıyla M. K. Ammasov Yakut Devlet Üniversitesi Kafedra Yakutskogo Yazıkada (Yakut Dili Bölümü) çalıştı. Üniversitede Yakut, Türkçe, Altay dilleriyle ilgili kelime bilgisi, diyalektoloji ve terminoloji dersleri vermiştir. Vasilyev, 1992 yılında Türkiye'ye gelerek Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümünde misafir öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. 1995 yılına kadar süren bu görevinde hocalığının yanı sıra başta ben, Gülsüm Killi ve Alâattin Karaca olmak üzere pek çok Türk bilim çalışanıyla ortak çalışmalara imza attı. Yuriy Türkiye'de hiç boş durmadı. Katılabileceği her toplantıya katıldı, yazabileceği her yazıyı yazdı. 1995 yılında ülkesine geri dönen Yuriy Vailyev- Cargıstay bu tarihten itibaren M. K. Ammasov Kuzey Doğu Federe Üniversitesi, Rusya Federasyonu Kuzey Doğu Halkları Dil ve Kültürleri Enstitüsü Yakut Dili Bölümünde çalışmalarına devam etti. Yuri İvanoviç Vasilyev- Cargıstay, 2 Mart 2011 tarihinde geçirdiği kalp krizi sonucu vefat etmiştir. Kendisine Türkiye ile Saha Sire (Yakutistan) arasında açtığı gönül ve ilim köprüsü ile Türklük bilimine yaptığı hizmetlerden dolayı müteşekkiriz.

Seçilmiş Yayınları:

1. *Способы выражения сравнения в якутском языке (учеб. пособие)* "Yakutçada Karşılaştırma İfade Etme Yolları (ders kitabı), Новосибирск: Наука, 1986.
2. *Türkçe ve Yakutça Konuşuyoruz*, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Erzurum 1993.
3. *Türkçe-Sahaca (Yakutça) Sözlük*, TDK Yay., Ankara 1995.
4. *Saha (Yakut) Halk Edebiyatı Örnekleri*, (M. Fatih Kirişçioğlu ve Gülsüm Killi ile ortak), TDK Yay., Ankara 1996.

5. *Турецко-якутский словарь* "Türkçe-Yakutça Sözlük", Якутск: Изд-во ЯГУ 1997.
6. *Саха тюрклери* "Saha Türkleri", Якутск: Сапиторгкнига 1997.
7. *Учимся по-турецки (учебное пособие)* "Türkçe Öğreniyoruz (ders kitabı)", Якутск: Изд-во ЯГУ 1998.
8. *Делегация Якутии на I Всесоюз. Тюркол. съезде в Баку (1926 г.)* "Bakü Birinci Türkoloji Kongresine Katılan Yakut Delegasyonu (1926)", Якутск: Дани-Алмас 2006.
9. *Краткий русско-якутский словарь*, "Kısa Rusça- Yakutça Sözlük", Якутский край 2006.
10. *Saha Bilge Hağana: N. K. Antanov Anı Kitabı*, (yayıma hazırlayan), Cokuuskay 2006.
11. *Якутско-монгольские лексические параллели* "Yakutça-Moğolca Leksik Paralellikler", Якутск: Дани-Алмас 2007.
12. *И.Н.Барахов уонна саха тыла* "İ. N. Barahov ve Sahaca", Якутск: СМИК-мастер 2008.
13. *Haan Cargıstay (olonho)*, (M. V. Moskivitin'den derleyen), Якуткс 2009.
14. *Изучаем якутский язык* "Yakutça Öğreniyoruz" (ortak kitap), Якутск: Бичик 2010.
15. *Olonho*, (A. Y. Uvarovskiy'den derleyen), Якутск: Бичик 2010.
16. A. Y. Uvarovskiy, *Ahtıılar* "Hatıralar, (yayıma hazırlayan), Yakutsk 1992.
17. "Atatürk ve Saha Dili", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası*, C 2, S 5, Ocak 1994, Ankara, s.4-5.
18. "Platon Oyunskiy: Sahaların Ulu Oğlu", Türkiye Kültür ve Sanat Bülteni, Ocak 1994, Ankara, s. 6.
19. "Saha (Yakut) Edebiyatının Üç Klasiği", Anayurttan Atayurda Türk Dünyası C 1, S 2, Mart 1993, Ankara, s. 39-42.
20. "Sahalarda Şamanizm", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası*, C 1, S 4, Eylül 1993, Ankara, s. 11-13.
21. "Ünlü Yakut Yazarı Platon Oyunski", *Türk Dili*, S 502, Ekim 1993, s. 442-445.
22. "Üt-Saha (Yakut) Türkleri", *Dil Dergisi*, S 15, Ocak 1994, Ankara, s. 69- 72.

Kaynaklar

Fakul'tet Yakutskoy Filologii i Kul'turı, Yakutsk 1992.

Duranlı, Muvaffak,"Türkiye'nin Tanıdığı Bir Dost, Yuriy İvanoviç Vasilyev- Cargıstay Vefat Etti", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, S XI/1, Yaz 2011, s.195-197.

Uçenıye-İssledovateli İnstituta Yazıka, Literaturı i İstorii, Yakutsk 1995.